

TEMA

Psykisk sårbarhed

Psykisk sårbarhed - hvad kan årsagen være?

Hvordan kan det forebygges?
Der lånes svar fra et salutogenetisk perspektiv og en neuropædagogisk tilgang.

S. 4-7

Psykisk sårbarhed - en almenmenneskelig tilstand?

I dag ved vi, at det samme genetiske og miljømæssige udgangspunkt kan føre til mange forskellige udviklinger.

S. 8

Praksisfortællinger i praksis

På døgninstitutionen Skovbo har personalet arbejdet med praksisfortællinger i en længere årrække.

S. 26-29

KURSER I SOMMEREN S. 11-23

Robuste arbejdskulturer

Temadag om metode

Efteruddannelser

Tegn til tale begynderhold

Neuropædagogisk introduktion

Kommunikation

Grundlæggende medicinkursus

Snoezelvejlederuddannelse

INDHOLDSFORTEGNELSE

03	Leder
04	Psykisk sårbarhed
08	Psykisk sårbarhed – en almenmenneskelig tilstand?
26	Praksisfortællinger i praksis

KURSER MAJ - SEPTEMBER 2016

11	VISS tilbyder
12	Arbejdspladskurser
14	Kommunikation
15	Pædagogiske tilgange og metoder
16	Neuropædagogik
18	Professionskompetencer
20	Efteruddannelser
22	Temadage
23	Konsulentydelse
30	Udbud forår 2016

Redaktion Konstitueret Leder Jette Lorenzen, Specialpædagogisk konsulent Anna Marie Langhoff Nielsen, Specialpædagogisk konsulent Trine Lilliendahl Hansen **Fotos** Henriette Klausen
Design og produktion Særpræg Tryk CS Grafisk A/S

Deadline næste nr.: Den 10-06-2016 / Nr. 24 2016 Årgang 10
Videnscenter Sølund Skanderborg / Dyrehaven 10 C / 8660 Skanderborg
Telefon 87 94 80 30 / viss@skanderborg.dk / www.viss.dk

Leder ved Jette Lorenzen, Konstitueret Leder af VISS

PSYKISK SÅRBARHED KAN RAMME ENHVER

Vi lever i en tid, hvor mange oplever, at der stilles større og større krav til os som medarbejdere, kolleger, forældre, pårørende, ... borgere.

Forventningerne og kravene kan være vanskelige at indfri, og måske er der en sammenhæng mellem dette, og den oplevede stigning i antallet af mennesker med psykisk sårbarhed. Ifølge Det Sociale Netværk er der en vækst i antallet af borgere, der er i kontakt med det psykiatriske system, hvilket ifølge netværket gælder for hver femte borger.

Det er vigtigt, at mennesker, der er psykisk sårbare, ikke er alene med udfordringen, men at vi taler om det, for tavsheden er sindets værste fjende.

Psykisk sårbarhed kan ramme enhver, men mennesker med udviklingsforstyrrelser er særligt udsatte. De gør deres bedste, skriver Marianne Dalsgaard i artiklen "Psykisk sårbarhed", og kommer med en stærk opfordring til dig og mig, som ikke er ramt: "Vi kan støtte dem, så de får større psykisk robusthed og velvære, hvis vi møder dem med respekt, næstekærlighed og støtte i det, der motiverer dem og på en måde, så

det både er medinddragende, begribeligt og håndterbart, og således at de oplever sig inkluderet i fremfor ekskluderet af de omgivende relationer".

Rikke Steensgaard bliver i samme boldgade i artiklen, "Psykisk sårbarhed - en almenmenneskelig tilstand?", og opfordrer til, at vi møder psykisk sårbare med nysgerrighed og kreativitet for dermed at åbne for alternative fortællinger og handlemuligheder.

Netop fortællingerne er omdrejningspunktet for den sidste artikel "Praksisfortællinger i praksis", af Anna Marie Langhoff Nielsen, som har besøgt Skovbo en døgninstitution for børn i Skanderborg kommune. Her bruges praksisfortællinger som udgangspunkt for supervision, hvor de skaber et særligt rum for refleksion, og herigennem danner de et godt grundlag for arbejdet med børnene i samarbejdet med pårørende, men fx også som redskab til konflikthåndtering.

I relation til temaet for dette blad, vil jeg opfordre dig til at se nærmere på temadagen Udvikling af selvregulering i en miljøterapeutisk ramme med Jesper Birck den 15. november, og fx kurset Robuste arbejdskulturer.

Bemærk for øvrigt den nye Snozel-vejlederuddannelse, som starter i september. Se mere s. 20

God læselyst!

Læs mere om VISS's tilbud s. 11

LinkedIn

Følg os på LinkedIn

www.linkedin.com/company/viss

PSYKISK SÅRBARHED

Psykisk sårbarhed rammer særligt ofte mennesker med udviklingsforstyrrelser. Hvad kan årsagen være? Hvordan kan det forebygges? Der lånes svar fra et salutogenetisk perspektiv og en neuropædagogisk tilgang.

Mange mennesker oplever psykisk sårbarhed i kortere eller længere perioder i deres liv. Poul Nyrup har udtalt: "Vi har alle sårbarhed i os. Den ligger blot forskellige steder, og den kommer i forskellige grader." Bo Hejlskov Elven siger: "Diagnosen er det navn, vi sætter på den kombination af vanskeligheder, som gør, at man ikke kan leve op til de krav og forventninger, omgivelserne stiller."

Når vi oplever, at flere og flere får diagnoser og blive psykisk sårbare, er det ikke kun individet, vi må se på. Nogle af vanskelighederne kommer af, at samfundet og individets omgivelser stiller større og større krav, som de ikke kan honorere. I dag leves der kun op til samfundets krav, hvis man kan læse, skrive, bruge IT- udstyr; og er hurtig, fleksibel, omstillingsparat, selvstændig og har situationsfornemmelse.

Har man vanskeligheder indenfor disse områder, hvilket mennesker med udviklingsforstyrrelser har, oplever man sig fremmed i forhold til det element, man uundgåeligt befinder sig i. Hvis udviklingsforstyrrelser anskues bredt, findes følgende diagnoser indenfor feltet: Alle grader indenfor autisme spektrum forstyrrelse (ASF), ADHD, Tourettes syndrom, OCD, og adfærdsforstyrrelser, men også de bløde vanskeligheder, der falder udenfor de kategoriale diagnoser. Disse forstyrrelser fører ofte til psykisk sårbarhed, som viser sig ved, at borgeren har eller har haft, en kort- eller langvarig kontakt til psykiatrien. Når vi ser denne liste af udløsende faktorer, bliver det åbenlyst, hvor mange af disse faktorer, der er på spil, når vi taler om mennesker med udviklingsforstyrrelser. De har ofte en lavere stresstærskel og tynges af negative følelser, lavt selvværd, negative

- Psykisk sårbarhed kan udløses af biologiske, psykologiske og sociale faktorer.
- Biologiske faktorer kan omhandle stress, som påvirker hjernens signalstoffer og hormoner.
- Psykologiske faktorer kan for eksempel være negative følelser ved tab og nederlag, negative tanker, håbløshed og inaktivitet.
- Sociale faktorer kan dreje sig om konflikter, manglende social støtte og manglende evne til at opfylde roller og forpligtelser.

De senere år har forskning imidlertid fundet nye tilgange herunder bla. recovery tilgangen og salutogenesen. Recoverytilgangen er en tilgang psykiatrien anvender meget og salutogenesen og neuropædagogik anvendes en del steder, hvor borgerne har udviklingsforstyrrelser.

tanker, tristhed, nedsat lyst, nedsat energi, dårlig selvtillid, selvbebrejdelser og selvmordstanker med baggrund i oplevelsen af håbløshed.

De er i et samfund og et system, hvor de ikke kan leve op til kravene, og hvor de føler, at der ikke er brug for dem. Følgen deraf er ofte inaktivitet og konflikter, og de bliver socialt isolerede. Det er som en ond cirkel, som yderligere kan føre til depression og/eller angst uden reel grund i virkeligheden. Det hindrer dagligdagshandlinger eksempelvis at stå op osv., hvilket begrænser personlig udfoldelse, fører til ensomhed og oftest misbrug. Det kan lyde som en gordisk knude.

Et salutogenetisk perspektiv

Aron Antinovski besluttede sig for en del år siden for at vende problematikken på hovedet og undersøge, hvad der gjorde mennesker mentalt robuste. Det gjorde han, fordi han ved interviews med jødiske kvinder, hvoraf en del havde været i koncentrationslejr, opdagede, at nogle forblev ødelagte, mens andre, der havde været udsat for det samme, havde et godt liv med livskvalitet. Han undrede sig over, hvilke faktorer, der havde gjort disse kvinder robuste.

At undersøge robusthed fremfor årsag til sygdom kaldes salutogenetisk perspektiv. Han fandt ud af, at mennesker, som var mentalt robuste, havde en oplevelse af sammenhæng (central coherens), et begreb der består af tre komponenter, begribelighed, håndterbarhed og meningsfuldhed. Begribelighed er, når man opfatter de stimuli, man får på en måde, så de er forståelige for en.

Håndterbarhed betyder, at man har de ressourcer til rådighed, som man har brug for til at løse opgaverne man får, mens meningsfuldhed hænger sammen med det engagement og den motivation, man har til opgaverne og livet, og at man har lyst til at investere energi deri. Ovennævnte komponenter er uløseligt forbundne. Oplevelse af central kohærens skabes gennem erfaring. En stærk central kohærens fremmes således af livsoplevelser med indre sammenhæng, medbestemmelse og balanceret belastning. Mennesker med udviklingsforstyrrelser har ofte en svag central kohærens, hvilket er noget af forklaringen på, hvorfor så mange i denne målgruppe er psykisk sårbare.

En neuropædagogisk tilgang

Hvordan kan vi støtte psykisk sårbare til en stærkere central kohærens? En neuropædagogisk tilgang er et godt bud, for dermed kan der fokuseres på at undersøge, hvor borgerens potentielle er størst og handle i forhold til de udfordringer, som gør, at kravene skal tilpasses.

I bogen "Kvinder og piger med aspergers" udtaler pigen Anja: "Hvis et autistisk menneske hele livet vurderes ud fra dets evner til at være neurotypisk (ikke autist), vil dette menneske vokse op og tro om sig selv, at det er forkert."

Den neuropædagogiske tilgang handler netop om at afdække, fra hvilket perspektiv den enkelte oplever verden. Derudfra afklares det, hvordan den enkelte har brug for at blive mødt for at opnå så stor oplevelse af begribelighed, håndterbarhed og meningsfuldhed som muligt. →

Neuropædagogik handler i høj grad om et menneskesyn, hvor udgangspunktet er, at mennesker gør det, de kan. Vi skal have en empatisk tilgang, hvor vi viser indlevelse og forståelse for de vanskeligheder, psykisk sårbare har. Mennesker med diagnoser er ikke fundamentalt helt anderledes end andre. I en neuropædagogisk tilgang lægges ansvaret ikke på det enkelte menneske. Udgangspunktet er, at det ikke er mennesket der er noget galt med, men metoderne og tilgangen til mennesket. Den erkendelse fremmer alles trivsel og udviklingen forbedres. En neuropædagogisk tilgang har fokus på at ændre på omgivelserne og på kravene, og ikke et fokus på at behandle, da målet dermed ville være at ændre adfærd og dermed at ændre mennesket.

I indledningen til bogen: "Udviklingsforstyrrelser og psykisk sårbarhed" kan man læse: "Nogle steder tænker man stadig, som det sås for 30 – 50 år siden, at alting kan repareres. Vi bliver fx fra tid til anden bedt om at gøre unge med autisme eller ADHD mere selvhjulpne og 100 % uafhængige af støtte. Man har ikke forstået, at de vanskeligheder, det indebærer at have en udviklingsforstyrrelse, er en del af personens måde at være i verden på, og at man ikke kan skrue på mennesket så alt fungerer, som det skal." – eller måske rettere som omgivelserne forventer.

Omgivelsernes opgave bliver derfor at forstå, hvor personen er og tilrettelæge støtten derfra. Det betyder, at man afdækker, hvilke ting, der motiverer personen, og som kan være med til at give oplevelse af meningsfuldhed. Dernæst afdækker man, hvilke ressourcer og udfordringer personen har, så vedkommende ikke mødes af større krav, end de kan honorere. Det kan fx betyde, at man skal tale meget konkret, da mange med udviklingsforstyrrelser er konkret tænkende og forvirres af det ukonkrete. Hvis du siger: "Vil du komme til en kop kaffe mandag," vil det ofte blive opfattet som én konkret kop kaffe og ikke som et eftermiddagsbesøg på evt. 2–3 timer med flere kopper kaffe og måske kage til. En god tilgang kan derfor være konkret at sige: "Vil du komme på mandag fra kl. 14–16.30, så får vi kaffe og kage?" Det skaber forståelse og bliver begribeligt og afgrænset. Personen mødes på det behov, det har for konkrethed og forudsigelighed.

Det bliver håndterbart, når der ikke forventes mere af én, end man kan. Ved en neuropædagogisk udredning, viser det sig ofte, at mennesker med udviklingsforstyrrelser både har store eksekutive vanskeligheder og sanseintegrationsproblemer. Der kan være et for højt eller for lavt energiniveau i hjernen (hypo- eller hyperarousal). Disse udfordringer gør, at stressniveauet

bliver lavt, og derfor skal det tænkes ind i tilrettelæggelsen af dagligdagen. Der vil ofte være brug for støtte i forhold til "hv-ordene", eksempelvis, hvorfor skal jeg gøre det? Hvornår skal jeg det? Hvad er indholdet? Hvor længe skal jeg gøre det? Hvad skal jeg bagefter? Nogle kan nøjes med verbal støtte, mens andre har brug for en visuel tilgang i form af en kalender, billeder m.m. Der kan benyttes mange redskaber indenfor den neuropædagogiske tænkning, hvilket der ikke er mulighed for at komme nærmere ind på i denne artikel.

Hovedbudskabet du gerne skulle stå tilbage med er: Mennesker med psykisk sårbarhed og udviklingsforstyrrelser gør det bedste, de kan. Vi kan støtte dem, så de får større psykisk robusthed og velvære, hvis vi møder dem med respekt, næstekærlighed og støtte i det, der motiverer dem og på en måde, så det både er medinddragende, begribeligt og håndterbart, og således at de oplever sig inkluderet i fremfor ekskluderet af eller i de omgivende relationer.

For mere viden kan anbefales at læse: "Udviklingsforstyrrelser og psykisk sårbarhed" af Bo Hejlskov Elven, Hanne Veje og Henning Bier. og "Neuropædagogik" af Peter Thybo. ■

I en neuropædagogisk tilgang lægges ansvaret ikke på det enkelte menneske. Udgangspunktet er, at det ikke er mennesket, der er noget galt med, men metoderne og tilgangen til mennesket.

PSYKISK SÅRBARHED - EN ALMENMENNESKELIG TILSTAND?

Med denne artikel vil jeg gerne appellere til, at psykisk sårbarhed anvendes som et begreb, der opfordrer til at være nysgerrig, undersøgende og lydhør, og at begrebet ikke ender med at være koblet op på nogle forestillinger om en dybere, bagvedliggende sandhed omkring hvad psykisk sårbare mennesker er for nogle. I min optik findes der ikke en gruppe af psykisk sårbare, som har fællestræk, men derimod er psykisk sårbarhed et alment menneskeligt fænomen, der ses i varierende grad hos forskellige mennesker på forskellige tidspunkter.

Begrebet psykisk sårbar

Ord som sindssyg, psykisk sygdom, sindslidelse, psykiske forstyrrelser, funktionsnedsættelser, psykisk sårbarhed og sensitiv bruges i flæng. Ingen kan helt afgrænse begreberne fra hinanden, men alligevel får begreberne tillagt forskellig betydning alt efter, hvem der bruger dem i hvilke sammenhænge. Jeg frygter, at begrebet psykisk sårbar ender med at blive endnu et begreb til samlingen af begreber, som egentlig ikke kan bruges i det sociale arbejde, fordi begrebet i praksis bliver tillagt mange forskellige betydninger.

Psykisk sårbarhed bruges fx:

- Til at beskrive den gruppe mennesker, der tidligere har været psykisk syge, og hvor sygdom igen kan bryde ud, hvis ikke man har styr på sine mestringsstrategier
- Som et generelt udtryk for en mistriivsel, der er psykisk betinget. Hermed dæk-

ker det både over mennesker med psykiatriske diagnoser og mennesker, der kan være psykisk sårbare i perioder, fx ved skilsmisse, arbejdsløshed eller fysisk sygdom.

- Som et begreb, der dækker over en gruppe mennesker, som ikke har en psykiatrisk diagnose endnu, men udviser mange symptomer herpå, fx mangel på livslyst og livsperspektiv .
- Til at beskrive en eksistensens uafklarethed – måske mest en filosofisk forklaring.

Hvor kommer psykisksårbarhed fra?

Forskere har fastslået, at det ikke lænere giver mening at bruge den klassiske "arv eller miljø model", da det hverken er gener eller ens opvækstvilkår alene, der bestemmer, hvordan man udvikler sig. I dag ved vi, at det samme genetiske og miljømæssige udgangspunkt kan føre til mange forskellige

udviklinger. Menneskets psykiske udvikling er nemlig "probabilistisk" (det modsatte af deterministisk), hvorved medfødte dispositioner, tidligere erfaringer og aktuelle hændelser indgår i et komplekst samspil og i forskellige kombinationer hos os alle, hvorfor det er umuligt at forudsige udfald, lave prognoser eller generaliseringer.

Vi ved i dag, at udvikling kan skifte retning, hvorfor psykisk sårbarhed ikke er et dynamiske fænomen. Derfor kan vi alle blive psykisk sårbare, men ikke af samme årsag og på samme måde.

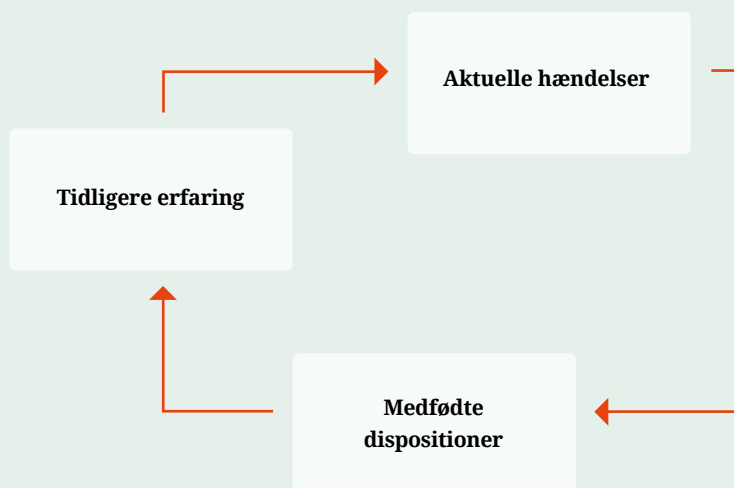
Man kan fx være psykisk sårbar:

- Ved akutte hændelser, fx et dødsfald.
- I visse sociale situationer.
- Når tingene ikke er helt som de plejer
- Pga. tanker omkring fortidens traumer, på trods af at have et tilsyneladende godt og stabilt liv her og nu. →

Et ligeværdigt møde foregår nemmest på neutral grund
- et rum hvor fortællingerne kan få plads

- **Tidligere erfaring** – negative, fx: Svigt, traumer, ensomhed, mobning, misforstået og nederlag mv. Positive fx: Tryghed, kærlighed, forståelse mv.
- **Aktuelle hændelser** – negative fx: Mangel på arbejdsidentitet, tab, sorg, krise mv. Positive, fx: Respekt, anerkendelse, succes og nære relationer mv.
- **Medfødte dispositioner** – fx: Særlige sanser, konkret tænkning, indlæringsvanskeligheder, høj intelligens, overbliksvanskeligheder, impulsstyret mv.

Psykisk sårbarhed kommer altså til udtryk som en slags følsomhed i forbindelse med såvel følelsesmæssige, sociale som faglige krav.

Mennesker med psykiske og fysiske funktionsnedsættelser har typisk en øget psykisk sårbarhed, da almenmenneskelige udfordringer tager sig langt større ud for disse mennesker. Det ses fx i pubtetten, ved problemer, ændringer, tab og når der sker noget nyt mv., men det vil være forskelligt fra person til person, og det er ikke diagnosebestemt. Derfor skal vi være nysgerrige og undersøgende på det enkelte menneskes psykiske sårbarhed, og ikke søge universelle forklaringer via opslagsværker og enkeltstående forskningsfund.

Den ressource- og udviklingsfokuserede tilgang

Min erfaring viser i tråd med megen forskning (se fx studier af Rosenthal-effekten), at børn, unge og voksnes udviklingsmuligheder bremses og ødelægges, når vore forventninger til deres potentialer nedjusteres, fordi de betragtes som sårbare, udviklingsforstyrrede, socialt handicappede eller på anden vis funktionshæmmede. Når samværet med mennesker gennemsyres af håb og kreativitet ved at gøre os forestillinger om det, som vi endnu ikke har set af kompetencer hos personen, åbnes der for udvikling. Som Søren Hertz beskriver, er der brug for en til-

gang og sprogbrug som: "kan korrigerer og være modsvar til de erfaringer, der har begrænset og fastlåst personens forventninger til sig selv og sine omgivelser" (Søren Hertz, 2008).

Min pointe er, at møder vi mennesker som psykisk sårbare, kommer vi let til at forvente, at der en masse, de ikke kan, eller som de bør undgå. Herved er der risiko for, at den psykisk sårbare får skabt en selvfortælling (selvopfattelse/identitet), der bremser personens udviklingsmuligheder.

Alle mennesker har en fortælling om sig selv, som er bestemmende i forhold til ens udviklingsmuligheder. Jeg møder jeg mange unge, der har en udpræget sygdomsfortælling om sig selv; de begrebsliggør alt det, de ikke kan, og fremhæver hermed alle funktionsnedsættelserne og støttebehovene. Disse unge har ringe udviklingsmuligheder, da de er fastlåst i begrænsede forventninger til sig selv og har en forventning, om at omverdenen kompenserer for alt. Selvfortællingen har de ikke selv skabt, den er skabt i samspillet med omverdenen – typisk fagpersoner og forældre. En positiv selvopfattelse/identitet/selvfortælling skabes i mødet med rummelige, åbne og kreative mennesker, som er nysgerrige på, hvad personen kan, og på at skabe nye fortællinger og se andre handlemuligheder end dem flertallet bruger.

En diagnose- og specialiseringskultur

Flere samfundsdebatører og sundhedsfaglige eksperter har påpeget konsekvenserne af, at diagnosesproget bliver mere og mere integreret i hverdagens praksis, og nogle påpeger endda, at vi lever i en diagnosekultur. Psykiatriske diagnoser blev oprindeligt udviklet som et arbejdsredskab for læger og psykiatere, men bruges i vid udstrækning i dagligdagen blandt mennesker. "Vi lever i en kultur, hvori diagnoser cirkulerer og bruges af såvel fagpersoner som lægfolk til at begribe stadig flere former for lidelse, afvigelse og ubehag, hvor diagnostiske termer glider ind og anvendes til forståelse af mange forskellige livsfænomener" (Svend Brinkmann).

Psykisk sårbare mennesker er således i risiko for at blive opfattet som diagnosen, dvs. en velafgrænset tilstand, som kræver en særlig type behandling. Diagnoser og specialiserede behandlinger er vældig nyttige i komplekse sammenhænge, men overføres dette sprogbrug til det daglige sociale arbejde, er der risiko for, at vi som fagfolk bliver snæversynede, fordomsfulde og ideløse, og at de borgere, vi støtter, ikke udvikler sig.

Fortsættes efter kursUSDelen side 24 →

VISS TILBYDER

I dette blad tilbyder vi kurser og længerevarende efteruddannelser med tilmeldingsfrist fra maj - september 2016. Arbejder du med børn, unge eller voksne med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser, finder du efteruddannelses tilbud, der passer til dig.

Vi tilbyder efteruddannelse inden for 6 temaer:

- Udviklingsforstyrrelser
- Kommunikation
- Pædagogiske tilgange og metoder
- Problemskabende adfærd
- Neuropædagogik
- Professionskompetencer

De kurser, der henvender sig til målgruppen er markeret som herunder:

→ **Børn & unge** = ♥

→ **Voksne** = ☆

Når du deltager på VISS's kurser og efteruddannelser inkluderer prisen altid morgenkaffe med brød, frokost og eftermiddagskaffe.

Arbejdspladskurser

VISS rykker gerne ud og afholder kurser på din arbejdsplads, det kalder vi et arbejdspladskursus. Vi skræddersyr kurset eller fyraftensmødet, så det passer til jeres behov både i vore eller jeres egne lokaler. Bliv inspireret s. 12
Eller kontakt os med et ønske.

- Har du mere behov for supervision, faglig sparring eller rådgivning, så ring eller send en mail. Vi har konsulenter, der kan hjælpe, se mere s. 23.

Har du ønsker eller ideer, hører vi meget gerne fra dig.

Er du blevet nysgerrig, og vil du have mere at vide om, hvem VISS er?

Klik dig ind på www.viss.dk - her kan du bl.a. tilmelde dig nyhedsmailen
Viden i fællesskab

God fornøjelse og nyd de smukke fotos.

INDHOLDSFORTEGNELSE

11 VISS tilbyder

12 Arbejdspladskurser

KURSER MAJ - SEPTEMBER 2016

14 Kommunikation

15 Pædagogiske tilgange og metoder

16 Neuropædagogik

18 Professionskompetencer

20 Efteruddannelser

22 Temadag

23 Konsulentydelse

30 Udbud sommer/efterår 2016

ARBEJDSPLADSKURSER

Vores erfaring er, at en personalegruppe, der får samme kursus har større chance for at implementere det lærte i praksis. Vi tilbyder derfor alle kurser som arbejdspladskurser. Se et lille udvalg her og lad dig ellers inspirere af på de næste sider. Prisen for et arbejdspladskursus for op til 25 deltagere er 15.500,- kr. pr. dag, plus transport og køretid.

Finder du ikke det, du søger, så kontakt VISS på viss@skanderborg.dk eller 8794 8030. Se flere arbejdspladskurser på www.viss.dk.

Musik som samvær, leg og kommunikation

Kurset giver deltagerne nye redskaber til at styrke kommunikationen og skabe en tættere relation med den enkelte borger gennem musikken. Kurset tager udgangspunkt i Gentle Teaching og Relationspædagogik med inspiration fra Positiv Psykologi. I introduceres for teorien om De 5 Kontaktniveauer, som er et redskab til at indkredse de tidlige kommunikative udviklingstrin mellem ca. 0 – 2 år.

Ved Anne Steen, musikterapeut, Landsbyen Sølund

Neuropædagogisk introduktion

Hensigten med kurset er at give jer en overordnet introduktion til neuropædagogikken og det teoretiske grundlag. Hvordan kan viden om hjernens funktioner og dysfunktioner bidrage med nye forståelser og handlemuligheder i det pædagogiske arbejde med mennesker med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse?

Ved en specialpædagogisk konsulent, VISS

Udviklingsbeskrivelser DPU

Dette kursus sigter mod at give dig og dine kolleger kompetence til selvstændigt at udarbejde udviklingsbeskrivelser på borgere på jeres arbejdsplads med udgangspunkt i en ny bog: Dansk Pædagogisk Udviklingsbeskrivelse (2014), som underviseren er medforfatter til.

Ved Anna Marie Langhoff Nielsen, specialpædagogisk konsulent, VISS

Sansbearbejdning og sanseintegration

Hvordan bearbejder og integrerer hjernen sanseindtryk fra vores forskellige sanser, og hvordan observerer og forstår vi adfærdsmæssige indikationer på problemer med sansbearbejdning.

Kurset belyser sammenhænge mellem sansning og perception, den kognitive proces hvorved vi tolker og danner mening af sensoriske påvirkninger.

Desuden indeholder kurset praksiseksempler og praktiske øvelser, som kan give dig indblik i, hvordan problemer med sansbearbejdning kan opleves, observeres og håndteres i praksis.

Du vil desuden blive introduceret til sensoriske profiler og snoezelen.

Ved Lilli Hansen eller Marlene Theager, VISS

Demens og udviklingshæmning

Hvilke tegn skal man være opmærksom på i fht. demens? Ofte er sygdommen godt i gang, før personalet opdager, at en demens sygdom er på vej. Du får indblik i, hvilke forandringer der kan forventes, når en udviklingshæmmed får en demens sygdom, samt forslag til redskaber/metoder der er relevante for at skabe de rette rammer og den rette indsats til målgruppen.

Ved Marlene Theager, VISS

KOMMUNIKATION

Musik som meningsfulde fællesskaber

Hvordan kan vi konkret bruge musik til at skabe fællesskaber med meningsfulde aktiviteter, som alle kan deltage i – uanset udviklingsalder? Kurset sigter mod at give dig forskellige redskaber til at arbejde med brugernes opmærksomhed på sig selv og på hinanden.

Kurset tager udgangspunkt i Gentle Teaching og relationspædagogik med inspiration fra positiv psykologi. Desuden introduceres Anne Steens teori om De 5 Kontaktniveauer, som er et redskab til at indkredse de tidlige kommunikative udviklingstrin mellem 0 – 2 år.

Skanderborg 1. november 2016 16-26-S
Frist 27. september 2016

Ved Anne Steen, Musik terapeut, Landsbyen Sølund

Kr. 1.550,-

Tegn til tale begynderhold

Tegn til tale handler kort sagt om at supplere talesproget med tegn. Mange af tegnene er let genkendelige og forstås af de fleste, men størstedelen af tegnene skal alligevel læres. Med Tegn Til Tale som kommunikationsstøtte til borgere med kommunikationsvanskeligheder, understøttes betydningen af ord med tegn, hvormed vi understreger kernen i informationen.

Hensigten med kurset er, at deltagerne efterfølgende kan anvende Tegn Til Tale på et grundlæggende niveau og dermed være medskaber af et kommunikationsmiljø i pædagogiske dag- og døgntilbud, hvor det talte sprog understøttes af tegn.

Hvidovre 25. oktober 2016 16-54-H
Frist 20. september 2016

Skanderborg 31. oktober 2016 16-55-S
Frist 26. september 2016

Ved Birte Norlyk, specialpædagogisk konsulent, VISS

Kr. 1.780,- Hvidovre
Kr. 1.550,- Skanderborg

PÆDAGOGISKE TILGANGE OG METODER

Sommerskole - musikterapi, leg og massage

På sommerskolen bliver der arbejdet med musik og legeaktiviteter samt massage som pædagogiske redskaber. Fokus ligger på at udvide og styrke samspillet og relationen mellem beboeren og dig som pædagog. Der vil blive arbejdet både individuelt og i grupper.

Efter en fælles start med dansesnor, kan du deltage i følgende tilbud: Musikterapi, leg og massage
Hver dag afsluttes med undervisning og feedback til dig og de øvrige pædagoger.

Bemærk! Første kursusdag er uden beboere.

Skanderborg 27. juni - 1. juli 2016 **16-34S**
Frist 13. maj 2016

Ved Anne Steen Møller, musikterapeut og GT-mentor
Paul Misfeldt, fysioterapeut og GT-mentor
Vivi S. Skou, boenhedsleder og GT-mentor

Nedenstående pris er pr. deltagende beboer
inkl. ledsager. Prisen er ekskl. overnatning,
morgenmad og aftensmad

Kr. 4.800,-

NEUROPÆDAGOGIK

Neuropædagogisk introduktion

Hensigten med kurset er at give dig en overordnet introduktion til neuropædagogikken og det teoretiske grundlag. Neuropædagogikken kan ses som en forståelses- og analyse-ramme, som bl.a. bygger på neuropsykologi. Kurset giver dig en introduktion til, hvordan viden om hjernens funktion og dysfunktioner kan bidrage med nye forståelser og handlemuligheder i det pædagogiske arbejde med mennesker med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse fx i form af udviklingshæmning.

Det kan være en god ide at tage kurset som optakt til den neuropædagogiske efteruddannelse eller som en introduktion af neuropædagogik til nye medarbejdere.

Skanderborg 27.-28. september 2016 **16-06-S**
Frist 23. august 2016

Ved Trine Lilliendahl,
specialpædagogisk konsulent, VISS

Kr. 2.700,-

Genopfrisk din neuropædagogiske viden

Trænger du til at få genopfrisket og udvidet din neuropædagogiske viden, og samtidig reflektere over nogle af hverdagens udfordringer i et nyt perspektiv?

Kurset introducerer de nyeste forståelser inden for neuropædagogikken og henvender sig til dig, der i forvejen har en neuropædagogisk efteruddannelse.

Med udgangspunkt i en ressourcerorienteret og relationel tilgang opsummeres viden om neuropsykologi og mentale processer, og du introduceres til beskrive- og analyseredskaber.

Hensigten med genopfriskningen er at øge og lette implementeringen af neuropædagogik i hverdagen.

Skanderborg 4. - 5. oktober 2016 **16-08-H**
Frist 30. august 2016

Ved Marianne Dalsgaard,
specialpædagogisk konsulent, VISS

Kr. 2.995,-

Sansbearbejdning og sanseintegration - i teori og praksis

På dette kursus får du indblik i, hvordan hjernen bearbejder og integrerer sanseindtryk fra kroppens forskellige sanser, og hvordan vi observerer og forstår adfærdsmæssige indikatorer på problemer med sansbearbejdning.

Du får belyst sammenhænge mellem sansning og perception, forstået som de kognitive processer, hvorved vi tolker sansernes budskab, så du bl.a. bedre kan forstå dine beboeres adfærdsreaktioner. Kurset indeholder praksiseksempler og øvelser til inspiration i den daglige pædagogiske praksis.

Skanderborg 2. - 3. november 2016 **16-10-S**
Frist 28. september 2016

Ved Marlene Theager,
specialpædagogisk konsulent, VISS

Kr. 2.995,-

PROFESSIONSKOMPETENCER

Grundlæggende medicinkursus

På kurset får du en grundlæggende viden om medicintyper. Du får en afklaring af, på hvilken måde medicin påvirker kroppens funktioner, og hvorfor medicin kan påvirke beboere med fysiske og psykiske funktionsnedsættelser forskelligt. Kurset giver dig en større viden om medicin og dermed mere sikkerhed i den daglige medicingivning.

Det er muligt at få individuel vejledning i forhold til de beboere, du arbejder med.

Skanderborg 9. - 10. november 2016 **16-35-S**

Frist 5. Oktober 2016

Ved Annette Frederiksen, sygeplejerske
Troels Gram Bruun, psykiater ph.d., Landsbyen Sølund

Kr. 3.210,-

Kickstarter til 'Kursus i medborgerskab for voksne med udviklingshæmning'

Er for dig, der er pædagogisk medarbejder, og som ønsker at komme i gang med Socialstyrelsens 'Kursus i Medborgerskab - for voksne med udviklingshæmning'. Kurset har fokus på teoretisk viden om medborgerskab, rettigheder og konventioner som baggrundsviden, og på praksisnære overvejelser til planlægning af et forløb med 'Kursus i medborgerskab - til voksne med udviklingshæmning' på egen arbejdsplads.

Skanderborg 15. juni 2016 **16-46-S**

Frist 11. maj 2016

Skanderborg 11. oktober 2016 **16-48-S**

Frist 6. september 2016

Hvidovre 16. juni 2016 **16-47-H**

Frist 12. maj 2016

Hvidovre 13. oktober 2016 **16-49-H**

Frist 8. oktober 2016

Ved Birte Norlyk, specialpædagogisk konsulent, VISS

Kr. 1.350,- Skanderborg

Kr. 1.550,- Hvidovre

PROFESSIONSKOMPETENCER

Robuste arbejdskulturer

Hverdagen indenfor det pædagogiske område er ofte presset. Der er stigende grad af problemer med nedsat arbejdsglæde, stress og udbrændthed bl.a. pga. mange krav og manglende anerkendelsen.

Med afsæt i teorier og metoder, der kan placeres under den positive psykologi, vil du lære mere om, hvordan man kan udvikle en psykisk modstandskraft i det pædagogiske felt. Målet med kurset er at understøtte din opbygning af dine personlige ressourcer og redskaber, til at imødekomme de udfordringer du møder i arbejdslivet.

Skanderborg 12.-13. oktober 2016 **16-51-S**
Frist 7. september 2016

Hvidovre 8.-9. november 2016 **16-52-H**
Frist 4. oktober 2016

Ved Marianne Kirk Jepsen,
specialpædagogisk konsulent, VISS

Kr. 1.550,- Skanderborg
Kr. 1.350,- Hvidovre

EFTERUDDANNELSER

Neuropædagogisk efteruddannelse

Uddannelsen giver dig en grundlæggende viden om nervesystemets anatomi, kemi og fysiologi samt en indføring i neuropsykologien, hvor der er fokus på hjernens funktionelle systemer og de kognitive processer. I forløbet præsenteres du for forskellige observations- og analyseredskaber, og gennem arbejdet med metoderne, opøves din evne til systematik, analyse og hypotesedannelse. Du introduceres derudover til en lang række emner som nedsat psykisk funktionsevne, sanseintegration, psykiatriske lidelser, og du får på den måde en bred vifte af indgange til at forstå borgerens situation.

Du vil gennem uddannelsen løbende arbejde med et projekt, hvor du tager udgangspunkt i en medbragt case.

Uddannelsen er bygget op som 7 moduler af 2 til 3 dages varighed. Uddannelsen er bygget op som 7 moduler af 2 til 3 dages varighed.

Skanderborg 23. august 2016 kl. 9.00 - 15.00 **16-3-S**

Moduler i uge: 34, 36, 38, 40, 43, 45, 49

Frist 1. juni 2016

Hvidovre 30. august 2016 kl. 9.00 - 15.00 **16-4-H**

Moduler i uge: 35, 37, 39, 41, 44, 46, 50

Frist 1. juni 2016

Ved Neuroteamet, VISS

Kr. 16.750,- Hold 3 Skanderborg

Kr. 18.750,- Hold 4 Hvidovre

Snoezelvejlederuddannelse

Uddannelsen giver dig forudsætninger til at udrede borgernes sansebearbejdningsvanskeligheder og målrettet kunne iværksætte en sensorisk diæt, således borgerens aktivitetsniveau og sansebearbejdning bedres. Du vil få en grundviden om sansernes udvikling og funktion og sansernes betydning for udvikling. Derudover vil du blive opøvet i evnen til observation, systematik og målrettet planlægning af pædagogiske diæter.

Indsatsen er målrettet det daglige miljø og dets aktiviteter samt brugen af Snoezelenhuse/rum.

Uddannelsen består af 5 moduler, hvor de tre første moduler er af to dages varighed. De sidste to moduler er af en dags varighed. Der skal påregnes, at der vil ligge noget arbejde imellem modulerne.

Uddannelsen er målrettet borgere med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne. Mere præcist er uddannelsen målrettet dem med lidt sværere funktionsnedsættelse, gennemgribende udviklingsforstyrrelser eller demens.

Skanderborg 22, 23. september 3., 4., 31. oktober 1., 28. november 12. december **16-56-S**

Kl. 09.00 - 15.00

Frist 17. august 2016

Ved Anna Marie Langhoff Nielsen, specialpædagogisk konsulent, VISS

Marlene Theager, specialpædagogisk konsulent, VISS

Kr. 8.800,- Skanderborg

Kr. 9.900,- Hvidovre

TEMADAGE

Udvikling af selvregulering i en miljøterapeutisk ramme

Hjerneforskningen peger mod, at såvel tidlige livserfaringer som neurobiologisk potentiale har en afgørende betydning for personlighedens organisering og udvikling. Personligheden og vores neurobiologiske kompetencer til eks. selvregulering kan ændres gennem interaktioner med omgivelserne og vores relationer med afstemte samspilsoplevelser.

På temadagen vil vi se på, hvilke samspil der bidrager til udvikling af neurale funktioner, selvreguleringskompetencer og social adfærd. Og vi vil se på, hvordan man gennem leg, aktiviteter og en udviklingssensitiv hverdag kan skabe udvikling hos individer med funktionsnedsættelser og psykiske ubalancer.

Dagen vil indeholde en introduktion til Bruce D. Perrys neurosekventielle forståelse og praksis. Oplægget skal være med til at give en forståelsesramme i forhold til menneskets udvikling, relationernes betydning og forståelse af vanskeligheder. Alt sammen rettet mod en miljøterapeutisk praksis og hvordan man kan forstå og arbejde hermed.

Skanderborg

15. november 2016
Kl. 9.00 - 15.00

16-53-S

Frist

1. oktober 2016

Ved Jesper Birck, som er autoriseret cand. Psych, og arbejder til dagligt med udredning og intervention rettet mod børn og unge, der kan forstås indenfor rammen af udviklingstraumer. Jesper er certificeret i Bruce Perrys The Neurosequential Model of Therapeutics (NMT). Modellen er en neurobiologisk og udviklingssensitiv tilgang til at forstå individets udviklingshistorie, ressourcer og vanskeligheder.

Kr. 1.900,- Skanderborg

Kr. 1.900,- Hvidovre

Temadag om evidens

Formiddagen byder på et oplæg med Hanne Krogsgaard om, hvordan det pædagogiske arbejde dokumenteres, hvad virker og hvordan dokumenterer vi det særlige med en målgruppe, der ikke selv kan forklare det?

Eftermiddagen byder på workshops. Her introduceres du til dokumentation i praksis, hvor du bl.a. vil stifte bekendtskab med Den logiske model, SMART modellen, Aktionslæring, Forandingskompasset, samt det digitale værktøj Sekoia.

Skanderborg

9. september 2016
Kl. 9.00 - 16.00

16-57-S

Frist

29. august 2016

Ved Hanne Kathrine Krogstrup er Professor (PMSO) ved Institut for Læring og filosofi samt Marianne Dalsgaard og Anna Marie Langhoff Nielsen, specialpædagogisk konsulenter, VISS

Kr. 1.900,-

KONSULENTYDELSER

Foredrag

Ring og fortæl os om jeres ideer, så finder vi en konsulent, som kan hjælpe jer.

Rådgivning

Konsulenten anviser en løsningsmulighed på baggrund af jeres henvendelse, hvor I beskriver en faglig problemstilling, som I ønsker løst.

Konsultation

I indgår i en styret reflekteret proces med konsulenten over en faglig eller organisatorisk problemstilling.

Supervision

Vi tilbyder supervision individuelt og i grupper. Supervisionen er en kontraktstyret og pædagogisk orienteret samtale.

Udredning

Med udgangspunkt i jeres fremstilling af borgerens problemstilling laver konsulenten en samlet beskrivelse, undersøgelse, og vurdering af borgerens situation.

Dokumentation og organisationsudvikling

Har I behov for hjælp til dokumentationsopgaver eller organisationsforandringer kontakt VISS.

Narrativ praksis

I en diagnose- og specialiseringskultur er der ofte defineret en række sandheder, om hvad en person ikke kan, der udvikles pædagogiske programmer og metoder samt handleplaner, som risikerer at fastholde folk i deres begrænsninger. Narrativ praksis står i modsætning til dette menneskesyn og tilgang. En generel konsekvens af diagnose- og specialiseringskulturen er, at der bliver mindre plads til at lytte til borgernes historier, til at skabe tætte relationer og til små daglige succesoplevelser, som er de vigtigste ingredienser i positive fortællinger og udvikling. Narrativ praksis handler også om at forholde sig kritisk til selvfølgelighedernes diskurser – jeg vil gerne opfordre til at forholde sig kritisk til følgende diskurser, som pt. hersker i det sociale felt:

- Jo mere specialviden vi som fagfolk har, des bedre kan vi hjælpe mennesker med diagnoser og sårbarheder
- At udredninger, fagtermer og diagnoser altid er gavnlige og en hjælp i det sociale arbejde

Sprog skaber virkelighed, og hvis vi lader det daglige sociale arbejde inficeres med ord som rimer på sårbarhed, støttebehov, funktionsnedsættelse, udviklingsforstyrrelser, handicap og lignende, så vil relationen og indsatsen bære præg heraf. Hvis vi ønsker en virkelighed, hvor ressourcer og udvikling er i fokus, skal vi således starte med at korrigere vores eget sprogbrug og tilgang, for det er i høj grad disse faktorer, som spiller ind på en borgers udviklingsbetingelser.

Den frivillige sociale indsats

Jeg har erfaring med alle former for sociale indsatser fra de højt specialiserede til det modsatte, nemlig frivillige sociale indsatser. Det er ikke nødvendigvis de specialiserede sociale indsatser, som virker bedst. Det afgørende for mig at se er, hvordan borgeren bliver mødt! Nogle fællesnævnerne for de indsatser, der virker er: At der tages afsæt i de værdier og fortællinger, borgerne beretter om. Dvs. at vi sikrer, at al vores teori, viden og erfaringer ikke bliver til sandheder vi tolker ud fra, men udelukkende bruges som baggrundsviden til at møde borgeren ligeværdigt samt på borgerens niveau og præmisser.

At der skabes en tillidsfuld relation, hvilket kun opnås ved oprigtig nærvær, når jeg ser de frivillige sociale mentorer samarbejde med psykisk sårbare unge, viser de, at de virkelig VIL de sårbare unge, og at de tror på dem. De frivillige har ingen faglig indsigt i de unges sårbarheder eller diagnoser, og måske derfor er det lettere for dem at indgå i en ligeværdig relation. Tilgangen bliver helt naturlig; ”der er noget, du kan”, og de frivillige sætter sig på intet tidspunkt i rollen som eksperter, men lader den unge være det selv.

Afslutningsvist

Mange mennesker har eller udvikler en psykisk sårbarhed, men lad os ikke sætte dem i bås og finde specialiserede metoder til at hjælpe dem. Det, som psykisk sårbare mennesker har brug for, er relationer, hvor de bliver mødt af nysgerrige og kreative personer, der åbner op for alternative fortællinger og handlemuligheder.

Denne pointe, synes jeg, er vigtig at huske på, hvad enten man arbejder med mennesker med autisme, retardering, hjerneskadede eller psykiske sygdomme. Alle mennesker har de samme grundlæggende menneskelige behov og alle besidder udviklingspotentialer. Som fagperson er vores fornemste opgave at skabe de bedste betingelser for, at hver persons udviklingspotentialer kan udfolde sig. Vi behøver ikke nødvendigvis en masse konkrete redskaber hertil, langt hen ad vejen kan vi nøjes med at bruge os selv som redskab og løbende justere på vores måde at tale til og møde borgerne på. ■

Alle mennesker har de samme grundlæggende menneskelige behov og alle besidder udviklingspotentialer. Som fagperson er vores fornemste opgave at skabe de bedste betingelser for, at hver persons udviklingspotentialer kan udfolde sig.

Naturen er et særligt læringsrum, og når man går side om side med naturen, så er der gode betingelser for, at historierne kan rulle sig ud.

Litteratur:

Brinkmann & Petersen (2015): "Diagnoser - perspektiver, kritik og diskussion".

Søren Hertz (2008): "Børne- og ungdomspsykiatri"

Harder, Jacobsen, Køppe, Lunn, Mathiesen & Væver (2008). "Sårbarhed. Diatse-stress-modellen til diskussion".

Hejlskov, Veje og Beier (2012): "Udviklingsforstyrrelser og psykisk sårbarhed"

Allan Holmgren: "Narrativ pædagogik". Tilgængelig på: www.dispuk.dk/media/5433/Narrativ_paedagogik.pdf

Praksisfortællinger i praksis

På døgninstitutionen Skovbo har personalet arbejdet med praksisfortællinger i en længere årrække. Jeg har derfor aftalt et møde med afdelingsleder, Lis Bach og pædagog, Jette Jensen for at undersøge, hvordan arbejdet med praksisfortællinger benyttes i den daglige praksis. Skovbo er en døgninstitution under Skanderborg Kommune bestående af to afdelinger, som kan modtage 18 børn og unge i døgntilbud og 25 børn og unge i aflastningstilbud.

Praksisfortællinger på Skovbo

Skovbo er et forholdsvist nyt botilbud, som blev etableret i 2003. Målgruppen er børn og unge med betydelige og varige nedsatte funktionsevner, samt børn og unge med udviklingshæmning, autisme og beslægtede udviklingsforstyrrelser.

Børnene er meget forskellige og rummer et stort spektrum af funktionsnedsættelser fra børn med multiple handicap til børn med autisme spektrum forstyrrelser og ADHD.

Lis Bach fortæller, at personalet på Skovbo siden opstarten altid har involveret i forskellige specialpædagogiske udviklingsprojekter for løbende at kunne sikre en høj faglig kvalitet i arbejdet. I 2009 påbegyndte de arbejdet med praksisfortællinger. Skovbos ledelse havde i længere tid savnet et specialpædagogisk værktøj, der kunne understøtte Skovbos værdigrundlag. Et værdigrundlag, hvor relationer, refleksioner og den cirkulære tankegang skulle være den grundlæggende tilgang. Det var derfor meget belejligt og måske også lidt heldigt, at vi stødte på praksisfortællinger gennem en artikel, som blev bragt i det tidligere Videnteams nyhedsblad, fortæller Lis Bach. Her havde seminarielektor Susanne Idun

Mørch skrevet en artikel om praksisfortællinger, i artiklen efterlyste hun nogen, som ville være øvested. Skovbo meldte sig, og personalet fik undervisning af Susanne Idun Mørch på både fælles- og teammøder, ligesom de fik opgaver, som de skulle arbejde med mellem møderne. Projektet mundede ud i en række artikler. Senere deltog også seminarielektor Jan Jaap Rothuizen i projektet, hvor der blandt andet blev sat fokus på at skrive praksisfortællingerne ned, så de kunne bruges som dokumentation af det pædagogiske arbejde. Jette Jensen fortæller, at der i samarbejdet med Jan kom et større fokus på teammødernes dagsorden og en skærpelse af medarbejdernes refleksioner over, hvorfor de havde valgt en bestemt praksisfortælling frem for en anden.

Skovbo har gennem årene udviklet på arbejdet med praksisfortællinger. For to år siden søgte og fik de midler til et projekt under Forebyggelsesfonden, som muliggjorde det videre arbejde med praksisfortællinger, men med et lidt ændret fokus. Lis fortæller, at de i to omgange havde konsulenter fra VISS på. Det første projekt, som kørte over et år, hed "Fra fortælling til forandring", og var direkte opbygget omkring praksisfortællinger men med fokus på kon-

flikthåndtering. Skovbo har lige nu afsluttet endnu et projekt, som har haft fokus på kollegial sparring og mindfulness, hvor praksisfortællinger også indgik som en del af projektet.

Hvad er praksisfortællinger?

Overordnet er praksisfortællingen en anerkendt videnskabelig metode, som tager udgangspunkt i en narrativ tilgang til dokumentation af en hvilken som helst praksis. I en pædagogisk sammenhæng er praksisfortællinger fortællinger om praksis, fortalt af praktikere. Der er med andre ord tale om praktikerens subjektive oplevelse af situationer oplevet i praksis, fortalt ud fra et professionelt perspektiv. Fortælleprocessen bidrager til, at praktikere får øje på, hvordan de tilskriver mening til oplevelser, hvilket leder praktikerens til nye indsigter og ny erkendelse af praksis. Praksisfortællingen er anvendelig som dokumentation af praksis, hvor der er særligt fokus på samspillet mellem den oplevede virkelighed og praksis. Praksisfortællingen giver med andre ord mulighed for at skabe rum for refleksion og herigennem synliggøre og kvalificere det pædagogiske arbejde og er således en metode til at understøtte fagligheden hos de professionelle i en pædagogisk praksis. →

Der findes forskellige typer af praksisfortællinger fx:

- Solskinshistorien, hvor det er barnet, der er "helten" i fortællingen. Denne type fortælling har som regel en positivt afsmittende effekt på andre medarbejdere.
- Succeshistorien har medarbejderens målrettede og systematiske indsats som omdrejningspunkt. Denne type historie er velegnet til dokumentation af, hvilke metoder der er anvendelige i forhold til at nå et bestemt mål. Disse fortællinger giver anledning til, at andre medarbejdere kan blive inspireret til at afprøve samme tilgang i forhold til et bestemt barn.
- Vendepunktsfortællingen er kendetegnet ved, at medarbejderen pludselig får en ny, positiv indsigt i mødet med et barn, og hvor der vendes op og ned på tidligere opfattelser af barnet.
- Vanefortællingen er negativt ladet og er en ureflekteret beskrivelse af barnet og dets handlinger. Vanefortællingen bekræfter tidligere (negative) opfattelser af barnet.
- Brølere er fortællinger om handlinger, som medarbejderne har foretaget mod bedreviddende. Det er de fortællinger, som medarbejderen ikke er stolt af, og som oftest ikke italesættes.
- Den følelsesorienterede fortælling har til formål at give pædagogen mulighed for at forløse og bearbejde følelser, der er opstået i praksis med børnene. Fortællingen er medvirkende til at fremme det psykiske arbejdsmiljø.
- Den problemorienterede fortælling rummer også følelser, men formålet er at afsøge den bedst mulige tilgang til barnet (Birkeland, 2008).

Praksisfortællingen i praksis

Praksisfortællingen er i dag et fast punkt på dagsordenen i Skovbo og benyttes på både fællesmøder og teammøder. På møderne munder praksisfortællingen ud i, at alle medarbejdere bevæger sig op i et fælles refleksionsrum, hvorefter de bevæger sig ned i praksis igen og overvejer, hvordan den nye indsigt kan kvalificere praksis. I starten fokuseredes kun på solskinshistorier, og Jette fortæller, at dette var en god måde at begynde på. Efterhånden blev de andre typer af fortællinger også benyttet. Jette giver udtryk for, at det at benytte praksisfortællinger er en konstruktiv måde at arbejde på. Tiden til fortællingen er ens egen, og man får plads til at fortælle og reflektere uanfægtet uden at andre afbryder og kommer med gode råd.

op det cirkulære aspekt vi beskriver i praksisfortællingen. For eksempel kan vi fortælle, at vi havde en god dag med barnet, men vi kom ikke nødvendigvis derhen, som vi først havde tænkt vi skulle. Fortællingen er dermed med til at skabe refleksion og give ny viden om nogle helt andre sider af barnet. At andre kan se det er meget lærerigt.

Skovbo har i deres kontrakt med Skanderborg kommune indskrevet praksisfortællinger som en af deres dokumentationsmetoder. Når der laves konferenceoplæg på et barn vedlægges op til flere praksisfortællinger, som over tid kan dokumentere den udvikling, der sker med barnet. For eksempel kan en fortælling handle om et barn, der er ved at lære at gå med på indkøb i Rema.

praktiske informationer, der er arkiveret i andre mapper, og som også følger barnet. I samarbejdet med andre faggrupper er praksisfortællingen også brugbar. Lis fortæller om en pige, hvor der var en mistanke om epilepsi, som blev indlagt til observation på Epilepsihospitalet Filadelfia. Her fulgte de praksisfortællinger med, som var blevet lavet, hver gang personalet havde stået i en situation, som gav mistanke om epileptiske anfald. Fortællingerne indgik i vurderingen af pigen.

Praksisfortællingerne er også brugbare i samarbejdet med pårørende. Lis nævner, hvordan en mor til en dreng, der lige var flyttet ind i begyndelsen fik alle de praksisfortællinger, der var blevet lavet, med hjem.

Praksisfortællingerne bruges til videndeling, og på bordet i personalestuen ligger en mappe ”Hottest News”, hvor de nyeste praksisfortællinger er tilgængelige. Dette er for at sikre, at alle får læst de sidste fortællinger, før de lægges permanent ind i det elektroniske journalsystem.

Ifølge Lis, er en vigtig pointe i forhold til, hvorfor praksisfortællinger er brugbare, at pædagogik ikke er lineær. Kommunerne efterspørger i dag dokumentation, men ofte ud fra en lineær forståelse af praksis, hvilket ikke passer sammen med den pædagogiske virkelighed. Pædagogik er cirkulær, fortæller Lis, og dette illustrerer hun med billedet på en hund i en kornmark. Når hunden løber rundt i kornmarken kan den ingenting se, og derfor hopper den op en gang imellem for at orientere sig og se, hvor den er på vej hen. Det er det vi gør, når vi er sammen med børnene, siger Lis. Vi tror ofte, at vi er på vej fra A til B, men når vi hopper op og kigger, er vi måske på vej fra A til C eller fra A til D. Måske er det godt nok, og vi behøver ikke nødvendigvis at korrigere. Sådan er pædagogik, og det er net-

Så beskrives, hvad der skete, og hvilke nye ting, der blev lært, hvilke ting, der ikke blev lært, og som skal justeres.

Praksisfortællingerne bruges til videndeling, og på bordet i personalestuen ligger en mappe ”Hottest News”, hvor de nyeste praksisfortællinger er tilgængelige. Dette er for at sikre, at alle får læst de sidste fortællinger, før de lægges permanent ind i det elektroniske journalsystem.

Praksisfortællinger fungerer også godt ved flytning, når den unge skal i et andet botilbud. Her følger praksisfortællinger den unge og dermed gives vigtig viden videre til personalet på det nye botilbud. Jette fortæller, at den viden man får gennem praksisfortællingerne er markant anderledes end de mere

Jette fortæller, at moderen var rigtig glad for det, da praksisfortællinger jo også beskriver både omsorgen og fagligheden i arbejdet, og de er langt mere uddybende end for eksempel en information, om at barnet har haft det godt eller har haft en krampe. Moderen fik således et helt andet billede af barnets hverdag.

Lis har et andet eksempel med en mor, som selv laver praksisfortællinger, når barnet er hjemme på besøg. Barnet får fortællingen med på Skovbo, og dette er med til både at understøtte indsatsen i forhold til barnet, men også samarbejdet med moderen. →

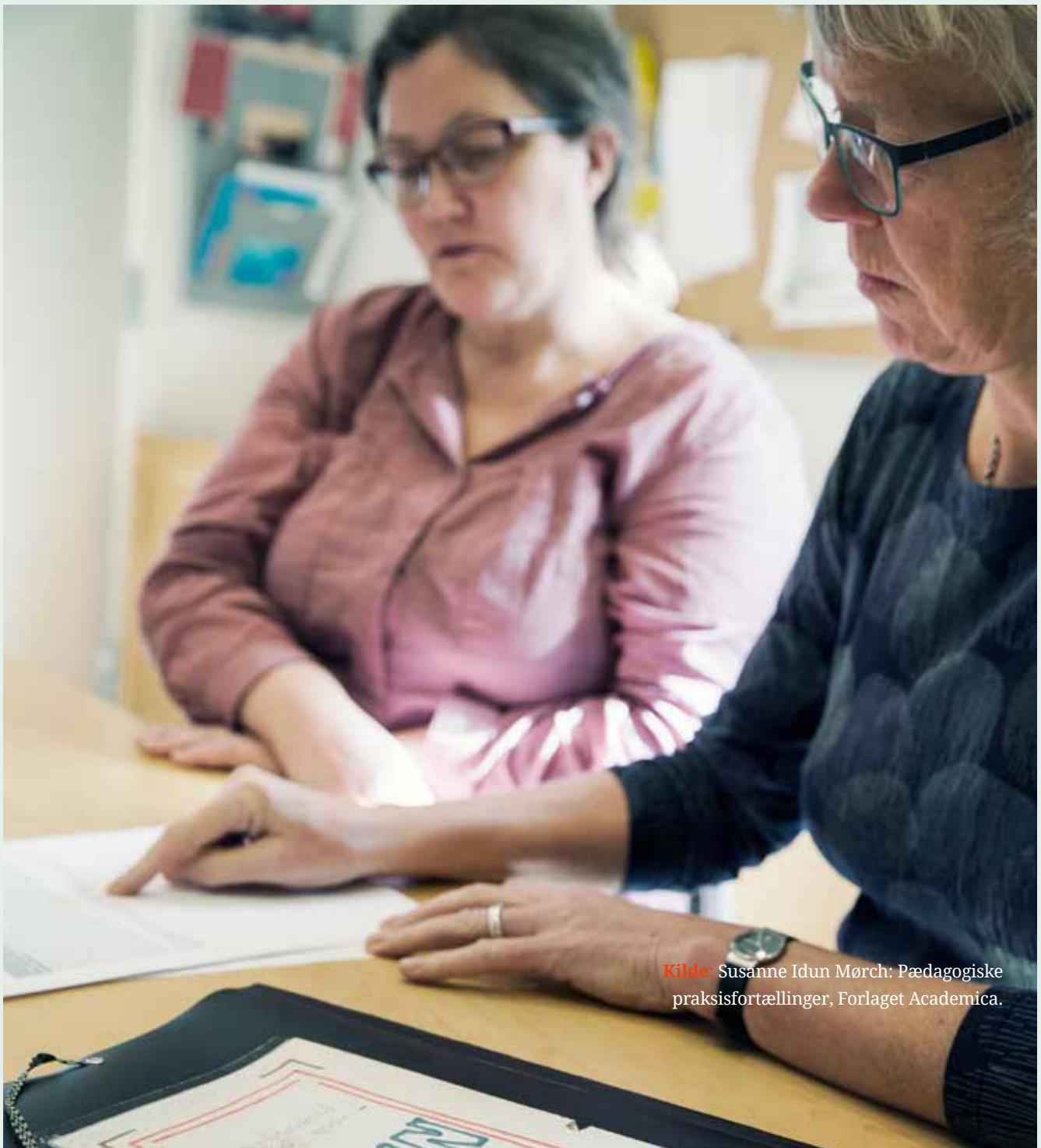
Praksisfortællinger benyttes også til konflikthåndtering, det vil sige der, hvor der er opstået en konflikt med et barn. Fortællingen er både informativ, men også psykisk rensende, når man er blevet rystet. Praksisfortællinger indgår også i kollegialsupervision, som foregår med et reflekterende team. Omdrejningspunktet er en fortælling, hvor en medarbejder har haft en udfordring med et barn, og hvor man

ønsker at forbedre praksis. Her er det vigtigt, at fortællingen bliver skrevet ned, så tæt på oplevelsen som muligt, så man undgår at få skrevet sine efterfølgende refleksioner ned.

Skovbo vil fortsat benytte praksisfortællinger i deres arbejde og Lis og Jette vil anbefale andre at komme i gang. Det er dog vigtigt, at medarbejderne får en grundig introduktion, og at alle nye

medarbejdere introduceres til praksisfortællinger. De enkelte teams, og ledelsen på Skovbo sikrer, at der afsættes den fornødne tid på både fælles- og teammøder, og at praksisfortællingen indgår som en del af dagsordenen.

Jette og Lis mener, dette er nødvendigt for at fastholde en kontinuitet i arbejdet med praksisfortællinger. ■

Kilde: Susanne Idun Mørch: Pædagogiske praksisfortællinger, Forlaget Academica.

UDBUD Sommer/efterår 2016

Kurstitel	Underviser & titel	Dato	Frist	Kursusnr.
Medborgerskab	Birte Norlyk	15-6-2016	11-05-2016	(16-46-S)
Medborgerskab	Birte Norlyk	16-6-2016	12-05-2016	(16-47-S)
Sommerskole	Anne Steen, Vivi S. Skou, Paul Misfeldt	27-06-2016 Til 01-07-2016	13-05-2016	(16-34-S)
Efteruddannelse i neuropædagogik	Neuroteamet	1.gang 23-08-2016	01-06-2016	(16-03-S)
Efteruddannelse i neuropædagogik	Neuroteamet	1.gang 23-08-2016	01-06-2016	(16-04-H)
Snoezelvejlederuddannelse	Lilli Hansen	1.gang 22-09-2016	17-08-2016	(16-56-S)
Neuropædagogisk introduktion	Marianne K. Jepsen	27-09-2016 28-09-2016	23-08-2016	(16-06-S)
Genopfrisk din neuropædagogiske viden	Marianne Dalsgaard	04-10-2016 05-10-2016	30-08-2016	(16-08-H)
Kickstarter til 'Kursus i medborgerskab for voksne med udviklingshæmning'	Birte Norlyk	11-10-2016	06-09-2016	(16-48-S)
Robuste arbejdskulturer	Marianne K. Jepsen	12-10-2016 13-10-2016	07-09-2016	(16-51-S)
Kickstarter til 'Kursus i medborgerskab for voksne med udviklingshæmning'	Birte Norlyk	13-10-2016	08-09-2016	(16-49-H)
Tegn til tale	Birte Norlyk	25-10-2016	20-09-2016	(16-54-H)
Tegn til tale	Birte Norlyk	31-10-2016	26-09-2016	(16-55-S)
Musik og leg som meningsfulde fællesskaber	Anne Steen	01-11-2016	27-09-2016	(16-26-S)
Sansbearbejdning og sanseintegration	Marlene Theager	02-11-2016 03-11-2016	28-09-2016	(16-10-S)
Robuste arbejdskulturer	Marianne K. Jepsen	08-11-2016 09-11-2016	04-10-2016	(16-52-H)
Grundlæggende medicin	Annette Frederiksen Troels G Bruun	09-11-2016	05-10-2016	(16-35-S)
Temadag: Udvikling af selvregulering i en miljøterapeutisk ramme	Jesper Birck	15-11-2016	11-10-2016	(16-53-S)
Når adfærden bøvl	Birte Norlyk	23-11-2016 24-11-2016	19-10-2016	(16-23-S)
Når adfærden bøvl	Trine Lilliendahl Hansen	23-11-2016 24-11-2016	19-10-2016	(16-24-H)

SPÆNDENDE FREMTID

I september 2016 udkommer næste blad, glæd dig til temaet om Snoezelen.

Modtag VISS gratis med posten fire gange om året, send din adresse til viss@skanderborg.dk. Du kan som sædvanlig downloade bladet på hjemmesiden, ligesom du kan få overblik over VISS's udbud via hjemmesiden. Hvis din arbejdsplads ikke modtager bladet, så kontakt os på 8794 8030.

VISS - Viden i fællesskab

Tjek og tilmeld dig VISS's efteruddannelsestilbud på www.viss.dk. Ønsker du viden og inspiration til det daglige arbejde med mennesker med udviklingshæmning og/eller andre psykiske funktionsnedsættelser, så tilmeld dig VISS's nyhedsmail på www.viss.dk.

VISS
Dyrehaven 10 C
8660 Skanderborg

Telefon 87 94 80 30
viss@skanderborg.dk
www.viss.dk

Linked in
Følg os på LinkedIn
www.linkedin.com/company/viss

